

Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelmallinen sosiaalityö – esimerkkinä lastensuojelun jälkihuollon asiakassuunnitelmat

Työikäisten asiakassuunnitelman pilotin kokoava webinaari

Tanja Hirschovits-Gerz, projektipäällikkö, THL & Sari Sauramäki, kehittäjäsosiaalityöntekijä, SONet BOTNIA/SeAMK

Yhdessä aikuisuuteen - Elämässä Eteenpäin (YEE) -hanke

16.9.2022

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

YEE –
lähellä nuoria,
valtakunnallisesti
vaikuttava

www.thl.fi/yee

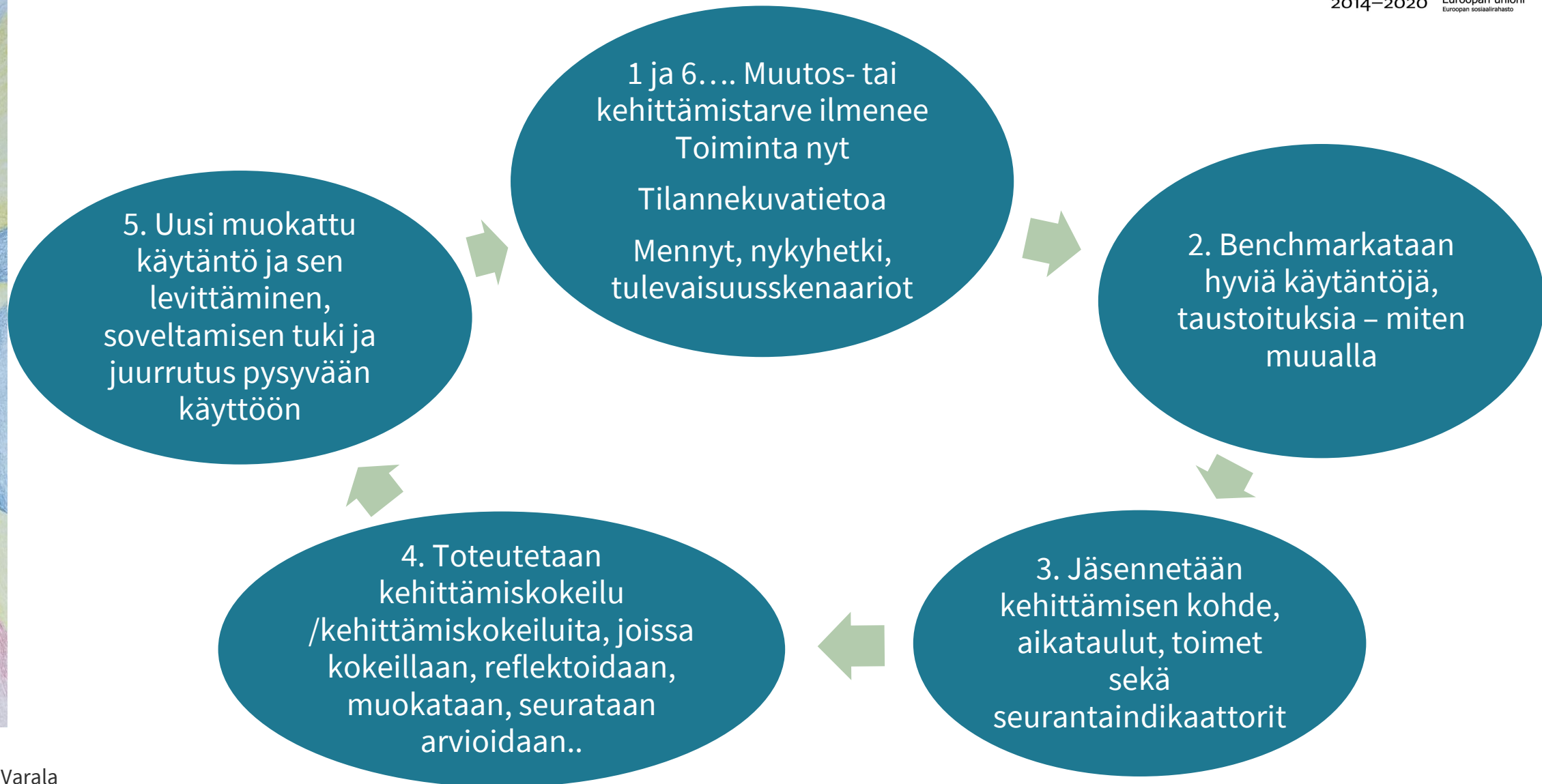
Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin (YEE) –hanke 12/2020-5/2023

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kuvituskuva: Julia Varala

Vaikuttavaa työtä edistämässä

Kuvituskuva Julia Varala

Taustaa

- Lastensuojelun jälkihuolto on jatkumoa sijaishuollolle. Jälkihuolto turvaa lapsen ja nuoren kasvua ja aikuistumista sekä tarjoaa taloudelliset raamit itsenäistymiselle.
- Asiakassuunnitelmatyö on keskeinen työkalu lapsen ja nuoren kanssa tehtävässä työssä. Asiakassuunnitelma perustuu lastensuojelulakiin (LSL 417/2007) ja sen toteuttamiseen on annettu ohjeita mm. Lastensuojelun käsikirjassa (THL, Jälkihuolto).
- Asiakassuunnitelmaan kirjataan lapsen ja nuoren tarpeen mukaiset tuen ja palveluiden muodot.
- Asiakassuunnitelma on lain mukaan tarkistettava vähintään vuosittain (Lastensuojelulaki 417/2007 30 §).
- Asiakassuunnitelmatyön kehittäminen on ajankohtaista, sillä kuntien käytännöt tulee yhtenäistää rakenteellisesti ja sisällöllisesti vuonna 2023 hyvinvointialueille siirryttäessä.
- Asiakassuunnitelmatyö siirtyy myös lähivuosina osaksi valtakunnallista rakenteisen kirjaamisen kokonaisuutta (sosmeta-palvelu) ja tämän tueksi on tärkeä rakentaa laadukasta sisältöohjausta.

Kuvituskuva Julia Varala

Suunnitelmasta toiseen..

Lastensuojelulain (LSL) perusteella sijoitetut lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa myös sijaishuollon jälkeen. Tämän vuoksi lapsi tai nuori on oikeutettu lastensuojelun jälkihuoltoon aina huostaanoton (LSL 40 §) päättymisen jälkeen ja avohuollon sijoituksen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta (LSL 38 §). Nuoren aikuistumisen turvaamiseksi tukea tulee tarjota riittävän pitkään, tarvittaessa aina 25 ikävuoteen saakka, jolloin oikeus päättyy.

- lastensuojelun avohuolto
- Lastensuojelun sijaishuolto
- Lastensuojelun jälkihuolto
- Aikuissosiaalityö

+ hoito-, kuntoutus-, opinto-, työllistymis-, ym- . Suunnitelmat ja niiden yhteensovittaminen!

Siirtymät haastavat, vain 1/3:ssa alueista on käytäntöjä monialaiseen yhteistyöhön

Miksi on tarpeen uudistaa asiakassuunnitelmatyöskentelyä?

- Nykyisellään toteutuu eri tavoin eri paikoissa. Sisällät vaihtelevia
- Nuori ei aina ymmärrä suunnitelmatyön merkitystä, ei saa riittävästi tietoa siitä, mitä on sovittu.
- Yksittäinen asiakassuunnitelmatyö on stressin paikka. Yhdellä kertaa ei koko elämäntilannetta jaksu/ehdi /pysty käymään läpi, tarvitaan uusia käytäntöjä.
- Monet nuoret tarvitsevat aikaa, tietoa
- Turvallisuuden tunne ja vuorovaikutus ennen kaikkea!
- Nuorten läheiset saatava sopivasti mukaan!
- Nuorten haasteet kompleksisia – tarvitaan systeemistä ja verkostoivaa yhteistyötä monialaisesti

Kuvituskuva Julia Varala

Benchmarkkausta

- Sosiaalityön mallit Innoklässä: <https://innokyla.fi/fi/sosiaalityon-vaikuttavat-toimintamallit-tyopajasarjan-esitykset-ja-materiaalit#Toimintamallienkuvaukset2022>
- Palvelupolkumalli: <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/palveluohjauksen-mallin-kehittaminen-yhdessa-paljon-tukea-tarvitsevien-kanssa>
- Monilaisen palveluntarpeen arviointi: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162382>
- Asiakaslähtöinen palvelupolkumalli tulevaisuuden sote-keskusten lähtökohdaksi <https://www.julkari.fi/handle/10024/138819>
- Sosiaalityö: <https://innokyla.fi/fi/soteuudistus-ja-sosiaalityo-tyopajasarjan-esitykset-ja-materiaalit>
- Asiakassuunnitelma monialaisen työn Välineenä https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-02/Minna_Kivipelto_31.1.2022.pdf
- Osallistavan sosiaalityön, Otson mallit: <https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/osallistavan-sosiaalityon-menetelmien-pilotin-otso-toimintamallit/toimintamallit>

Toimintamallit

- [Etsivän sosiaalityön toimintamalli \(THL\)](#)
- [Matalan kynnyksen sosiaalityön toimintamalli \(THL\)](#)
- [Sosiaalisen kuntoutuksen toimintamalli \(THL\)](#)

Kuvituskuva Julia Varala

Kehittämistä tietoon perustuen - tietoa nykyisistä asiakassuunnitelmatyön käytännöistä

- Lastensuojelun jälkihuollon johdolle osoitetun kyselyn vastausten (n=95) perusteella lähes kaikissa kunnissa tai kuntayhtymissä lastensuojelun jälkihuollon asiakassuunnitelma laaditaan aina tai useimmiten, yhdessä nuoren kanssa.
- Lähes 60 prosenttia vastaajista ilmoitti kutsuvansa myös nuoren vanhemmat useimmiten tai aina mukaan asiakassuunnitelmatyöskentelyyn. Muita läheisiä kutsutaan vähemmän.
- Suurimmassa osassa alueista sosiaalityöntekijä vastaa jälkihuoltosuunnitelman laatimisesta. Neljännes vastaajista taas ilmoitti, että muu omatyöntekijä laatii jälkihuoltosuunnitelman nuorelle aina tai useimmiten. Näin alueet erosivat osin sen suhteen minkä ammattiryhmän edustaja jälkihuoltoikäisen nuoren työskentelystä pääasiassa vastasi.

(Nykyisellään laki edellyttää sosiaalityöntekijän pätevyyttä etenkin silloin, kun kyse on erityisen tuen tarpeessa olevasta jälkihuollossa olevasta nuoresta.)

- Kyselyyn vastanneiden mukaan vain pieni osa alueista tarkistaa lastensuojelun jälkihuollon suunnitelman vähintään kahdesti vuodessa ja hieman yli puolet vähintään kerran vuodessa jokaisen nuoren kanssa. Viidennes ilmoitti, että suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan ja runsas prosentti, ettei sitä tarkisteta juuri koskaan.

Hirschovits-Gerz ym. 2022, 51, 57–58. Teoksessa Ikkuna aikuistumiseen : Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista <https://www.julkari.fi/handle/10024/144027>

Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden viestit ammattilaisille asiakassuunnitelmatyön kehittämiseksi (Toivoa täynnä. Asiakassuunnitelmat nuorten jälkihuollon tukena 2021)

- ☐ Alkuun tutustuminen: on tärkeää saada turvallinen ja tasavertainen ilmapiiri palaveriin, varsinkin, jos nuoren ja työntekijän välillä on ristiriitoja. Turvallisuus mahdollistaa osallisuuden.
- ☐ Luottamuksen herättäminen.
 - Ammattilainen ei keskeytä.
 - Ei tehdä nuoren selän takana asioita.
 - Kunnioitetaan yksityisyyttä.
- ☐ Palaverin sopiva pituus on noin tunti. Mikäli se kestää kauemmin, on hyvä olla taukoja.
- ☐ Kielen tulee olla nuorelle ymmärrettävää, ei ”lääkärikieltä”.
 - Ei vieraita sanoja.
 - Toistetaan, mikäli ensimmäisellä kerralla nuori ei ehdi ymmärtää.
- ☐ Muistetaan, että nuorten taustat vaikuttavat palaverissa käsiteltyihin asioihin. Esimerkiksi aiempi huono kohtelu vastaavan tyyppisessä tilanteessa voi näkyä nuoren pelkona, uhmakkuutena kiukkuna, vetäytymisenä, haluttomuus yhteistyöhön tai motivaation puutteena.

Kuvituskuva Julia Varala

Kehittämisen kohteet

- Nuorilähtöisyys
- Dialogisuus
- Systemisyys
- Monialainen yhteistyö
- Verkostoiva työ

Kuvituskuva Julia Varala

Siirtymä

Jälkihuolto

Siirtymä

2. Asiakassuunnitelmanneuvottelu.

Sovitaan yhdessä nuoren ja mahdollisen verkoston kanssa nuorelle tarjottavasta tuesta, palveluista sekä vastuista eri toimijoiden ja nuoren kesken. Huolehditaan, että suunnitelma on riittävän selkeä. Sovitaan suunnitelman tarkistusajankohta.

Työskentelyä
nuoren kanssa

1. Valmisteleva tapaaminen.

Kohtaaminen, tietoa, tarpeiden ja verkostojen kartoitusta, suunnitelmapalaveriin valmistautumista.

3. Seuranta.

Käydään läpi, mitä asiakassuunnitelmanneuvottelussa on sovittu, miten sovitut asiat ovat toteutuneet ja onko tarjottu tuki ja palvelut olleet tarpeen mukaisia. Sovitaan tarvittavista muutoksista.

Asiakassuunnitelman laatiminen siirryttäessä lastensuojelun jälkihuoltoon

Asiakassuunnitelman laatiminen siirryttäessä muihin tarvittaviin palveluihin /itsenäiseen arkeen viimeistään, kun nuori täyttää 25 vuotta.

Asiakassuunnitelmatyön kolmivaiheinen sykli: työstäminen ja päivittäminen vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa tiheämmin yhdessä nuoren kanssa.

Kehittämiskokeilun seuranta ja arviointi

- Asiakassuunnitelmatyöskentely on yksi lastensuojelun jälkihuollon keskeinen elementti ja toimii palvelulupauksena nuorelle (mm. Yliruka ym. 2020, 70).
- 3x 10 D
- Webropol
- Muu työskentely ja palaute

Kuvituskuva Julia Varala

Havaintoja kokeilusta 1.

Näkökulmat: Nuoret,
ammattilaiset, kansallinen taso –
talous ja teho

- **Valmisteleva tapaaminen:**
 - 3X10D elämäntilannemittari hyvä työväline nuoren tuen tarpeen selvittämisessä.
 - Nuoret pitivät siitä, että heitä tavattiin ennen asiakassuunnitelman neuvottelua. He tulivat kuulluksi ja heidän toiveet niin asiakassuunnitelman osallistujien kuin paikan suhteen kuultiin.
 - Nuorten mielestä tapaamisella käsiteltiin oikeita asioita, he saivat tietoa ja ymmärsivät, mistä puhuttiin. He kokivat olevansa tärkeä osa tapaamista, heidän tarpeet huomioitiin. (100%, 4 vast.)

Kuvituskuva Julia Varala

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Havaintoja kokeilusta 2.

Näkökulmat: Nuoret,
ammattilaiset, kansallinen taso –
talous ja teho

- **Asiakassuunnitelma:**

- Kun asiakassuunnitelmaa oli valmisteltu hyvin, neuvottelussa pystyttiin järjestämään ja sopimaan nuoren tarpeita vastaavasta tuesta.
- Moniäänisyys on tärkeää, kaikkien osallistujien näkemys asioista tuli esille ja nuoren verkosto näkyväksi. Huomiona se, että koulu puuttuu usein verkostosta.

- **Seurantatapaaminen:**

- Nuoret ovat saaneet asiakassuunnitelman ajantasaisesti, mutta eivät olleet tutustuneet tähän.
- Tavoitteiden läpikäyminen tärkeä osa suunnitelmallista työskentelyä, korostaa myös asiakassuunnitelmatyöskentelyn tärkeyttä.
- Nuorten kanssa työskentely oli edennyt tavoitteita kohti, osa palveluista oli toteutunut, osa työn alla.

Kuvituskuva Julia Varala

Esimerkkejä palautteista

- Nuorten kommentteja odotuksista ja toiveista, miten ne toteutuivat:

”Hyvää palvelua.”

”Sovitut päivämäärät piti hyvin. Sai hyvin tietoa ja neuvoa ja saatiin keskustella yhdessä kaikkien työntekijöiden kanssa.”

Kuvituskuva Julia Varala

Esimerkkejä palautteista

Minkälainen fiilis sinulle jäi Asiakassuunnitelma aikuistumisen tuen kokeilusta, ammattilaisen palaute:

” Asiakassuunnitelmaprosessi konkretisoitui nuorelle varmasti hyvin, koska siihen kuului useampi tapaaminen. Seurantatapaaminen oli erittäin hyvä, sillä se oli riittävän pian asiakassuunnitelman laatimisen jälkeen (vrt. vuosi, joka muutoin saattaa mennä jälkihuollossa vähäisten resurssien vuoksi asiakassuunnitelmien välillä). Nuoren kanssa käytiin konkreettisesti ja kohta kohdalta läpi tavoitteiden ja palveluiden toteutumista..”

Ohjelmateoreettinen malli lsjh:n asiakassuunnitelmatyöstä

Toimintaympäristö ja toimijat	Resurssit	Ydinelementit	Mekanismi	Toimintamallin tulokset
- Elämäntilanne lähtöinen - lähestymistapa - Monialaisuus - Verkostomainen työote - Johdon tuki - Yhteensovitava - Johtaminen	- Henkilöstö - Osaaminen - Liikkuminen - Mahdollistavat keinot - Tietotekniset Välineet	- Nuoren kiinnittäminen lsjh:n tukeen ja tuen tavoitteista, toimista ja seurannasta sopiminen - Yksilökohtainen tuki ja palveluiden koordinointi sosiaalihuollon ammattihenkilön toteuttamana - Nuoren osallisuuden, toimijuuden ja vahvistaminen - Sovitut yhteistyörakenteet ja ohjauskäytännöt - Vaikuttaminen rakenteellisen sosiaalityön Keinoin	- Kohtaaminen, nuorilähtöinen vaiheittainen tilannekuvan kartoittaminen ja suunnitelmasta sopiminen. - Luottamuksen synnyttäminen - Ehdoton asiakaslähtöisyys ja kunnioitus - Turvallinen ja varmistettu siirtymä sijaishuollosta jälkihuoltoon ja jälkihuollosta muiden palvelujen piiriin - Ymmärrys nuoren sijaishuoltotilasta, vaikeista kokemuksista (traumoista), erityisestä kohderyhmästä - Pitkäjänteisen työn käynnistäminen	- Nuori tietää saavansa apua – asiakassuunnitelma on palvelulupaus - Nuori on tullut autetuksi – sovittu tuesta, palveluista ja niiden toteutumisesta ja seurannasta. - Tietoon perustuvan päätöksenteon edellytykset ovat hyvät

Lähteitä

- Tanja Hirschovits-Gerz, Niina Weckroth, Sari Sauramäki, Silva Sevola 2022. Nuorilähtöinen asiakassuunnitelmatyö lastensuojelun jälkihuollossa. Kohti monialaista lastensuojelua hyvinvointialueilla, THL (painossa)
- Malli Innokylässä:
<https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/asiakassuunnitelma-aikuistumisen-tueksi>
- Tulossa Tiedä ja toimi –kortti?

YEE-hanke julkaisee

- Ikkuna aikuistumiseen
<https://www.julkari.fi/handle/10024/144027>
- Lastensuojelun jälkihuollon esite suomeksi och på svenska
<https://www.julkari.fi/handle/10024/144346>

Lisää julkaisuja

Kuvituskuva Julia Varala

YEE-hanke järjestää koulutuspäiviä ja yhteiskehittämisen foorumeita 2022

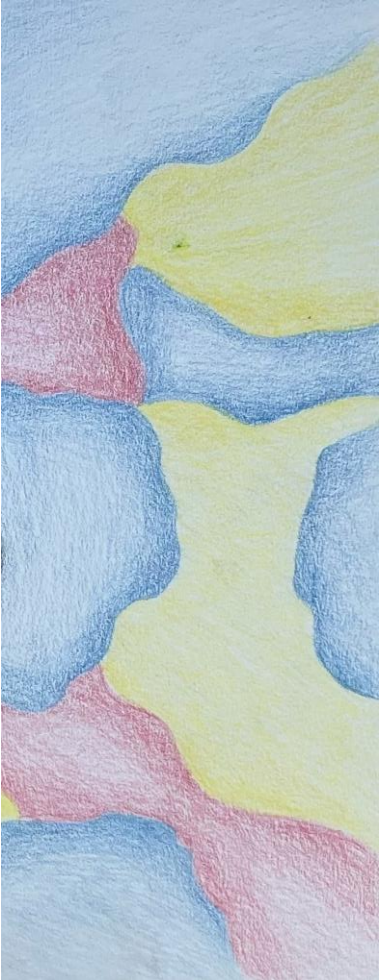
- Koulutus: Verkostoiva yhteistyö ja nuorten osallisuuden vahvistaminen 27.9.2022 (osa 1/2)
- Yhteiskehittämisen foorumi: Mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä rikosseuraamustyö aikuistuvien nuorten parissa 12.10.2022
- Koulutus: Verkostoiva yhteistyö ja nuorten osallisuuden vahvistaminen 16.11.2022 (osa 2/2)
- Yhteiskehittämisen foorumi 14.12.2022. (Tietoa tulossa myöhemmin)

www.thl.fi/yee Tilaa verkostokirje!

Ilmoittaudu: www.thl.fi/yee --> Tapahtumat ja tilaisuudet

Kuvituskuva Julia Varala

Yhteystiedot www.thl.fi/yee

THL:

- Tanja Hirschovits-Gerz, projektipäällikkö, [tanja.hirschovits-gerz\(at\)thl.fi](mailto:tanja.hirschovits-gerz@thl.fi)
- Niina Weckroth, projektikoordinaattori, [niina.weckroth\(at\)thl.fi](mailto:niina.weckroth@thl.fi)

SONet BOTNIA:

- Sari Sauramäki, kehittäjäsosiaalityöntekijä, [sari.sauramaki\(at\)sonetbotnia.fi](mailto:sari.sauramaki@sonetbotnia.fi)

Diakonissa-
laitos

Kuvituskuva Julia Varala

YEE-hankkeessa

Tuemme lastensuojelun jälkihuoltoon oikeutettujen nuorten sekä ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden aikuistuvien nuorten oikeuksien sekä yhdenvertaisen kohtelun toteutumista.

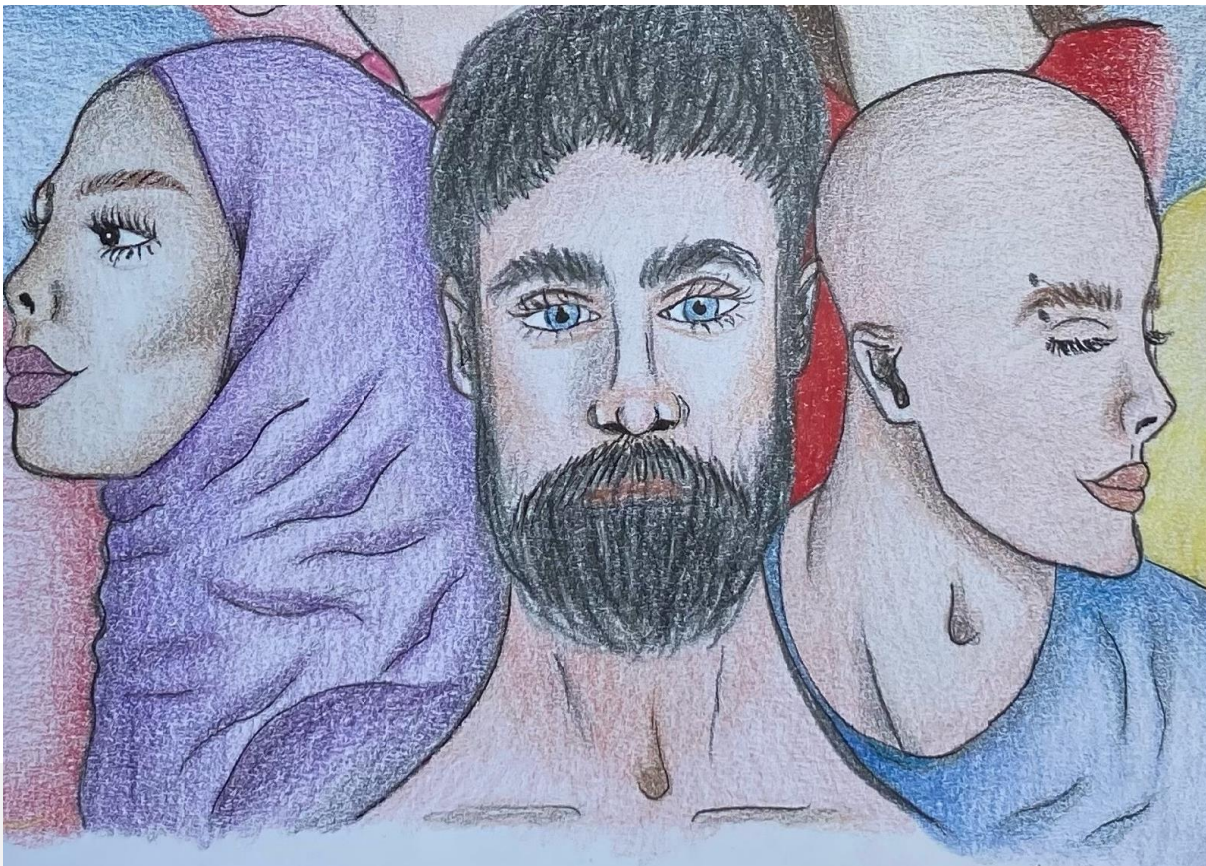
Vähennämme eriarvoisuutta ja syrjäytymistä

Vaikutamme yhdessä nuorten ja ammattilaisten kanssa yksilötasolla, paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

YEE-hankkeessa

1. Kohderyhmän nuorten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutuminen
2. Tietopohjan kokoaminen lastensuojelun jälkihuollon ja kotouttamislain mukaisten tukipalveluiden tilasta kehittämistyön tueksi
3. Nuorten tarpeisiin vastaavien, integroitujen palvelu- ja toimintamallien kehittäminen
4. Monialaisen yhteistoiminnan vahvistaminen

YEE-hankkeessa

1. Edistämme nuorten osallisuutta ja tarjoamme matalan kynnyksen tukea
2. Kokoamme tietoa palveluista ja nuorten tarpeista palveluihin. Toteutamme valtakunnalliset tiedonkeruut kunnista.
3. Kehitämme, kokeilemme ja mallinnamme nuorten tarpeiden mukaisia tukitoimia ja palveluita yhdessä nuorten, eri alan ammattiryhmien sekä järjestö- ja kansalaistoimijoiden kanssa.
4. Verkostoimme toimijoita kehittämistyön äärelle, tarjoamme koulutusta ja yhteiskehittämisen foorumeita nuorten oikeuksien, tuen ja palveluiden parantamiseksi.

YEE-hankkeen tuloksena ja vaikutuksena syntyy

Raportoitua
tietoa palveluista
ja tukitoimista

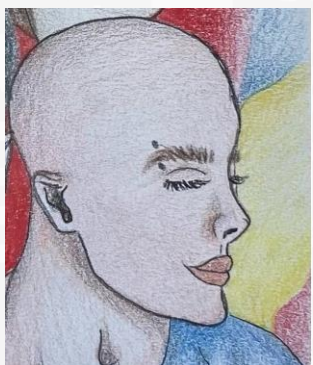
Mallinnettuja uusia
toimintatapoja,
käytäntöjä

Aineksia ja ymmärrystä
aikuistumisen tuen
rakenneuutoksen
vauhdittamiseksi

Nuorten osallisuus
vahvistuu ja palvelut
muotoutuvat
nuorilähtöisemmiksi

Monialainen
yhteistoiminta ja
verkostoiva
yhteistyö
vahvistuvat

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kuvituskuva Julia Varala

#

#jälkihuolto

#kotoutuminen

#YEEhanke

#aikuistumisentuki

Tilit

Twitter

@THLorg
@tanja_hg

Instagram
YEEnuoret

Nettisivut

www.thl.fi/yee

YEE –
lähellä nuoria,
valtakunnallisesti
vaikuttava

www.thl.fi/yee

Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin (YEE) –hanke 12/2020-5/2023

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kuvituskuva: Julia Varala